

ОРДЕН

орган релігійно
філософської
думки

5

О Р Д Е Н

Орган релігійно-філософської думки
ч. IX

Листопад

1947

З М І С Т

1. Володимир: Гімни про Чоловіка /Рів.Х.90/.....ст. 1
2. Леся Українка: Ведійське Надхнення.....ст. 4
3. Будда про обов'язок лицаря.....ст. 8
4. Христос про найвищу любов.....ст. 10
5. М.Орест: Дерева.....ст. 11
6. Закон толеранції володаря Асьок.....ст. 13
7. Магатма-Гандгі і Християнізм.....ст. 14
8. Володимир: Лист до євангельського пастора.....ст. 15
9. Григорій Сковорода: Безсмертні істини.....ст. 16
10. Богдан: Ідеологічна криза і студентство.....ст. 18

ВИХОДИТЬ НА ПРАВАХ РУКОПІСУ
ВСІ ПРАВА ЗАСТЕРЕЖЕНІ

Редактор: Війтенко Богдан

За інформацією, для прихильників, в справі набуття "Ордену"
звертатися на адресу: "Війтенко Богдан -Аугсбург-Гегінген
Моцартштр. 26

ВОЛОДИМІР

ГІМН ПРО ПРАЧОЛОВІКА

Ргв.Х.90

Тисячоский, тисячоголовий
Був Прачоловік тисячоголіничий,
Як покрав він ^{всю} землю в сплеті любови,
Вона змістлася ^в його обіймі.

Прачоловік - у ньому вся вселенна,
Все, що було, що є і має бути,
Безсмертності володар тисяччленний,
Нікому міри його не вбагнуть.

Така потуга його нескінченна,
Прачоловік - він більший ще за ної,
Одна четверта з нього - це вселенна,
А три четверті - безсмертність у небі.

Над небо й порі три його четверті,
Одна ж частина тут як світ пиріє.
Всесвіт - це член його розпростерті,
Що нині він життям в буття вростає.

Повстав із нього ритм - надхненне слово,
Із слова знов родився Чоловік
І ріс могутче, ріс усе наново,
Вгору і вглуб він ріс віками в вік.

ВОЛОДИМИР

ГІМН ПРО ПРАЧОЛОВІКА

Ргв.Х.90

Тисячоский, тисячогословий
Був Прачоловік тисячоголінний,
Як покрав він ^{всю}землю в сплеті любови,
Вона змістлася в його обійм.

Прачоловік - у ньому вся вселенна,
Все, що було, що є і має бути,
Безсмертності володар тисяччленний,
Нікому міри його не вбагнуть.

Така потуга його нескінченна,
Прачоловік - він більший ще за неї,
Одна четверта з нього - це вселенна,
А три четверті - безсмертність у небі.

Над небо й порі три його четверті,
Одна ж частина тут як світ п'яте.
Всесвіт - це член його розпростерті,
Що нині він життям в буття вростає.

Повстав із нього ритм - надхненне олово,
Із слова знов родився чоловік
І ріс могутче, ріс усе наново,
Вгору і вглуб він ріс віками в вік.

Його боги в жертву склали дити,
Була вс плідна Яр товщем топленьм,
Висок'м полум'ям горіло літо,--
А Осінь плила напоєм жертвенним.

Що в пранацалі родивсь невідомім,
Як жертву кров' пролили у жертві
На жертівник Землі, на стіг соломи
Праволхви, прадухи й боги безсмертні.

Із цієї жертви, пролитої вповні,
Герці зібрали священний золій,
Повстали з неї звірята жертovní,
Всі, що в просторі, в лісі і в оєді.

Із пражертви, довершеної вповні,
Повстали всі гимни, міри і ритми,
Всі чаклування, всі тайні жертovní
І незбагненна прасидла молитви.

Із праістоти повстали істоти,
Коні й дворядозубна звірина,
Корови зродилися із його плоти,
Всі кози і вівці, уся череда.

На скільк' частей його розчленили,
Кох' складали з нього жертву боги ?
Чим були уста - подих його сили,
Чим були рамена, голени й ноги ?

Брагман - віщун був його устами,
Кшатрії - лицарі - це його рамена,
Із уд його плідних вайсьї повстали,
Із ніг його скдрів сила сильна.

Із його розуму місяць сіяє,
Його зиниці - світло сонця й день,
Його дихання Ваю розвіває,
Уста - Громовладний Індра й Огень.

Із його нутра розпружився простір,
Із голови небеса розвинулись,
Сторони світа - це слух його гострий;
Так всявсіт з нього віщуні здвигнулись.

Був вівтар із семи полін зелених,
Коли складали боги жертву плінну; -
Три рази сім в'язанок дров жертвених;
Зв'язали чоловіка як звірину.

Жертвою в жертві склали боги жертву.
Це були перші віри праначала,
В потуг цих силу досягли безсмертну,
В них небо і слава, і вічність повстала.

Ведійське Надхнення

Під цим наголовком вміщує редакція нинішню поетичну парафраз ведійських гімнів, написану Лесею Українкою.

Вона пізнала ці гімни із недосконалих, часто свободних і довірливих тодішніх французьких і німецьких спроб перекладу Ригведу. Свобідно трактуючи цей матеріал, Леся Українка дає нам у формі гексаметру нинішню переспівів ведійських гімнів, що хоч їх ніяк не можна вважати перекладами, все ж так відтворюють ведійське світовідчуття і знаменито передають невичерпний чар ведійської поезії. Надхнена ведійськими віщунами, душа Лесі горить далі власним надхненням, тому слід врахувати ці переспіви у значній мірі оригінальними творами Лесі Українки. Їх точніша порівняльна аналіза буде ще своїх дослідників. Текст подаємо без ніяких змін за IV томом творів у виданні "Книго-спілка".

ЛЕСЯ УКРАЇНКА

Б РИГ-ВЕДИ

Гімн до ранньої зорі

I.

/R.V.I, 123/

В повіз великий богині щасливої впряжені коні.
 Всі нескортельні бог-посіда- в той повіз,
 Слава з'яв-лась бог-ня, ж-вуча в повітрі,
 з лона темнот з'яв-лась людські оселі крас-т.
 В цілого світу найперша встає вона й шле нам здалека
 п-тні дари. Народ-лась зорі молодая, нова,
 буд-ть створіння, найперше пр-д-ть на поклики ранні. х
 В наші оселі нескортна зоря завітала,
 нашу хвалу пр-йняла в високостях повітря,
 вільна, осл-на іде, щедро сил-ле розкішніі скарби.
 Наче дівч-на струнка, так, бог-не, іде- ти
 Хутко на наші поданки. Всміхаюч-сь, т-, молодая,
 л-неш рап-ме від сонця, осл-нее л-но відкр-в-т,
 Наче дівча молодечке, що мат- скупала, так ти;
 бач- бл-скучу красу твого тіла! О, зоре щаслива!
 Ч-но падай! Ні одна це зоря не була така гарна!

 х/ На ранні молитви до неї

ГІМН АГНІ

I.

Батько всіх родич приносить поданки.
Агні швидко біжить по всім вітті коструца.
Вже не такий він слабий, молоденький, як був на початку,
В час, як дві матері^х його на світ породили.
Хутко він знайде ті гілочки, що не доткнуті.
Шуртяться, стелються, кинувоь на гілки найвищі,
Швидше, все швидше... Он кинувсь на нижні знову.
Гляньте, як раптом Агні бог-витий змінив свою постать!
Вітром розмаянтий, в'ється, тріщить, горить і вірує,
Ділить свій племінь, і палить, і чорні сліди лишає.
Мчить наче повія, червоним полемінням вже неба сягає.
Швидко від сніва його никне темрява, наче ті птахи,
Що поспішають сховатися від сонця упалів.
Вчуй нас ти, боже поданків! Ти маєш прекраснеє світло,
Косей прудких, пишній повіз ти маєш!
Мудрий, часлий ти Агні! О, зглянься на наші благання!
О, допрядь нас скоріше до щастя й багатства!

х/ "Дві матері" - то саме ті дві тріски, що з їх
вистраєється святий вогонь.

II.

/R.V.I, IIБ/

Світло лагідне займається, промінням красить всю землю.
 Слово й молитву провадить земля, сипле барви блискучі
 і відчиняє ворота денні!.- У сні всі лежали;
 Ти ж сповістила, що час нам повстати, життям утішатись,
 час нам принести жертову і дбати про власний достаток.
 Темрява скрізь панувала; зоря ж освітла край неба
 і до живих завітала. О, дочко неба, ти з'явилась!
 Ти, молодая, серпанком блискучим укрита!
 Скарбів неземних усіх ти цариця! Ідеш ти
 вслід за минувлими зорями, ти-ж і найстарша
 зір всіх прийдешніх, зір вічних. Іди веселити живущих
 і оживляти умерлих!.. Зоря відколи нам сіяє?
 Зорі сіяли нам досі і потім сіяти нам будуть.
 Сяя зоря в свою чергу сіяє для нашого цастя.
 Вмерли ті люди, що бачили сяйво предвічної зорі,
 бачили зорю ми сьогодні, судилась же й нам тая доля,
 згинуть і наші нащадки, що зорі прийдешні побачать.
 В давні віки краси - пишно зоря променіла; сьогодні
 щедро нам світить, і потім блищатиме ясно.
 Смерти нема їй, ні старців завжди в промінні приходить.
 Повідь огнисту зоря розливає в долиах небесних.
 Темряву чорну жене промениста богиня,
 В повіз чудовий запряжені коні червоні. Вже їде
 світ весь будить зорю. Вставайте! Бо знову з'явиться
 нам дух життя, щоб усіх оживляти! Ось темрява гине,
 день наближається! Час до роботи прийматися! Час жити!
 Мати богів! Ясне око землі! Вістуйте поданків!
 зоре прекрасна! Світи нам і зглянься на наші поданки!
 Славу нам дай, ясна зоре, ти, радоще світа!

БУДДА ПРО ОБОВ'ЯЗКИ ЛЮДИНА^х

Одного разу полководець Лев спитав Будду: "а є воїн, о пане, і мене вбрав мій князь, щоб я забезпечував здійснювання його законів і вів його війну. Чи дозволяєш, о Світлий, - Ти, що навчаєш доброту без меж і милосердя супроти всіх терплячих, - карати злочинців? І чи Ти, як досконало пробуджений проповідуєш також, що є злочинством втрутатися на війну для оборони нашого стада, наших жінок, наших дітей і нашого майна? Чи навчаєш Ти про велике самовідречення, так, що я повинен бути дозволити злочинцям все те, що їм подобається і рабське піддаватися тим, що грожуть силою забрати нашу власність? Чи кажеш Ти, о Світлий і досконало пробуджений, що кожна війна, навіть коли ведеться в ім'я доброї справи є злочинною..."

А Будда відповів, промовивши: "...злочин приносить терпіння, а ті, що терплять, звертають свою злість проти того, хто спричиняє терпіння, а ця їх злість завершується в карі. Хто мусить бути покараний внаслідок своїх злочинів, той зазнає мук не з злої волі судді, але як наслідок своїх злих вчинків. Його власні діла навели на нього кару, що її виконавець закону мусить на нього наложити. Коли суддя карає, то не повинен мати в своєму серці зненависті, одначе вбивки, що має терпіти кару смерті, повинен призадуматися над тим, що вона є плодом його власного діла. Коли він розуміє, що кара очищує душу, він не буде більше нарікати на свою долю, тільки прийме на себе покуту погодившись із нею..."

І Будда провадив далі: "...Война веде на війну, в якому людина намагається вбити свого брата, є жалюгідне, а хто спричиняє війну, того треба покарати. Будда навчає цілковитого відречення себе, але він не вчить підкорення підвладу темних сил, чи були б це люди, боги чи сили природи. Ціле життя є якогось роду боротьбою, але той хто бореться, нехай зважає на те, щоб не борючись війною в інтересах свого "я" проти правди справедливості і людяності. Хто воює задля свого "я", щоб бути великим, потужним або багатим чи слашним не буде мати ніякої моральної заслуги, але хто змагається за справедливість, правду і людяність той дістане велику моральну заслугу, бо навіть тоді, як б він сам завинув то однак переможе..."

"...Наше "я" не може служити мірилом для великих досягнень, воно є мале і ламливе, а зміст його скоро витрачається то на користь то радше на прокляття інших. Але Правда і Людяність є досить важкі,

вмістити в собі цілі і прммування всіх "я", і коли особові існування перестають як м'ляні баньки, що тріскають у ніщості, тоді їхній зміст удержується тривало і в Правді буде продовжуватися їх річне буття..."

"...Хто йде походом, о полководече Лебе, навіть за справедливе діло, мусить бути приготований на те, що може бути воїтний воєрагант бо така вже є справа воїна, а коли здійсниться заслужена ним доля, то немає він жадної причини для нарікання, але хто залящається переможцем повинен пам'ятати про нестійкість земних речей. Його успіх може бути великий, і який би він не був великий, все ж колесо життя може повернутися знову і кинути його в парх. Коли переможець себе спановує і здавлює свою вненависть в серці, підносить розтоптаного ворога і говорить: "Ходь, зробимо мир і будемо далі братами", тоді здобуває він перемогу, яка не буде успіхом мнущим, бо її орочі будуть тривати все і вічно. Великим є переможний полководець, о Лебе, але найбільший переможець - це той, хто сам себе переміг..."

"...Моя наука про спанування самого себе, о Лебе, ^{не} на те проголошується, щоб зіпсувати серце людини, але щоб його зберегти. Хто переміг самого себе, є більше здібний до життя, більше здібний до успіхів і більше здібний до перемоги, ніж той, що є невіднянним свого "я". Хто є вільний від обману свого "я", той буде твердо стояти і не впаде в життєвій боротьбі. Хто прагне до чеснот і справедливості, той не зазнає невдачі; його почин будуть довершуватися, а його успіх буде тривалий. Хто поселює в своєму серці любов і доброту до всіх сотворінь, буде жити і не вмире. Тому будь, о полководче борцем за Правду, Справедливість і Людність.

Так сказав Світлий!

перекл: Богдан.

х/Порівняй: Володимир "Ок вєрода про обов'язки лицаря" - Орден, ч.2, ст.5.

ХРИСТОС ПРО НАЙВИЩУ ЛЮБОВ.

" ЦЕ Є МСЯ ЗАПОВІДЬ, ЩОБ ВИ ЛЮБИЛИ ОДИН ОДНОГО ТАК,
ЯК Я ЛЮБИВ ВАС .

А НІКТО НЕ МАЄ БІЛЬШОЇ ЛЮБОВИ ЯК ТОЙ, ЩО ПОКЛАВ СВОЮ
ДУШУ ЗА СВОЇХ ДРУЗІВ".

/Іоан, 15, 12-13./

М. ОРЕСТ

ДЕРЕВА

Дерево - найстаріша людина.
Індійська мудрість

Ясно їй рівноти нема в людині:
Їй знаний глибоко, їй знана мілина,
Осліпливій піддається гордіні,
В якій безодні падає вона!

Але блажен, для кого красномовно
Говорить задумлива німота
Дерев святих, для кого так любовно
Їх проповідь лунає золота.

І хто в дерев апостольство повірив
І їх покров довірливо протинув,
Лжі не підхилиться - бо від кумирів
Дає св. боду славний їх конклав.

І в час, як душу облягають раду
Видіня іншого буття, очей
Смарагдових прихилині міріади
Глядять на гостя, сонячний елеї

Пливе в чуття розквітлим потоком,
І щастя немислимо на землі,
Приходить віючим, вельможним кроком
І мир несе на мрійному крилі.

І в тиші серця, громозвучній тиші
Які знайду, які створю слова
Найчистіші і найсвятіші,
Щоб вас прославити, о дерева!

Були ви радісним буття прологом,
І вірю я: з усіх істот земних
Вам тільки дано говорити з Богом
І знати мудрість ангільних книг.

І ваша праведність, небес відрода,
Один береже і берегла
Людей від кар без огляду й пощади
За злом кипучі, за страшні діла.

---oO---

ЗАКОН ТОЛЕРАНЦІЇ ВОЛОДАРЯ АСЬОКИ х/

Хто прославляє тільки свою власну віру, бажаючи у гарячій службі її звеличити, а рівночасно ганьбить усі інші, той чинить через те важку шкоду своїй власній релігійній громаді.

Тільки згода веде до добра, отже нехай кожний слухає науки другого і нехай її здійснює.

х/Наймогутніший володар Індії Асьока/коло 257 року до АР./був визнаєм Буддизму. Це був найсвітліший, найвеличніший і найбільш добротливий володар світу. Про межі його доброти і ласкавості свідчить хоч би факт, що закладав він у тих часах шпиталі... для звірят. Релігійну терпимість розумів він, як активне шукання правди між усіма вірами. Представники поодиноких вір і сект не тільки не повинні вести між собою воєн, але навпаки, вони повинні взаємно вчитись від себе, взаємно на себе впливати і приймати впливи, прямуючи до якнайбільш усебічного і досконалого пізнання Бога.

Документом такої високої релігійної і душової культури є його закон про толеранцію, проголошений і увіковічений як напис на скелях. Наводимо тут в перекладі його 18-ий едикт. Цей найвищий в історії приклад релігійної терпимості. Віримо, що його здійснення в минулому заощадило би людству незчисленні війни, втрати і регрес, а в сучасну пору довело б до розквіту порівняльного релігійознавства, до поглиблення і до підвищення загального рівня кожної віри окрема і всіх їх разом.

МАГАТМА ГАНДІ І ХРИСТІЯНІЗМ

В розмові із європейським ученим проф. Г. фон Глязенаппом Магатма Ганді висловився про своє ставлення до християнства так:

"Для мене, як для родженого Гінду, гіндуїзм являє собою найдосконалішу релігію; це однак не виключає того, щоб я не вражав своєю власністю також те, що є найкраще в християнстві. Бо всі великі вчителі людства: Кришна, Будда, як теж Христос та Магомед в однаковій мірі намагалися удосконалити морально людство. Вони навчають різних шляхів, однак всі вони провадять до тієї самої мети.

x/ Prof. Dr. H. v. Glasenapp: "Indien und Abo-
land", Universitas - Jhr. II, Hft. 2 Februar
1947, St. 147

ВОЛОДИМІР

ЛІСТ ДО ЄВАНГЕЛЬСЬКОГО ПАСТОРА ^{x/}

З великим жалем я довідуся про ті труднощі і перешкоди, які стрічає євангельська церква з боку нетерпимо настроєних партійників, які хотіли б палкою чи камінням декретизувати справу віри, і дав цьому прілюдний враз у моєму одвертому листі в часі моєї семиденної гол дівки/. Вважаю єдино можливою розв'язкою релігійних питань, повну толеранцію, а також взаємну пошану і підтримку всіх релігійних рухів. Це значно підвищує авторитет кожної церкви і притягує до підвищення їх рівня, а вслід за цим до поглиблення релігійних почувань і релігійного життя українців.

Крім того вважаю, що в сучасну пору повинен повстати одноцільний фронт всіх віроісповідань проти безвірства, яке так сильно загрожує світові...

В українському євангельському русі вбачаю широкі можливості для поширення зрозуміння і глибокого переживання тих вічних і святих моральних цінностей, які приносять світові християнізм, зокрема у таких достойних і освячених кров'ю свідцтвах правди, яким є Євангелія.

Тому щиро бажаю Вашій Церкві і Вам, високодостойний Пасторе, успіхів у Вашій праці...

В євангельському русі вбачаю конструктивний елемент дійсності. Братерство всіх віруючих світу, яке голодує, не може бути здійснене без відродження і оживлення кожної віри зокрема"...

x/ Друковано в "Євангельській Правді" -Торонто, рік УІІІ.ч.6.ст.6-7.

ГРИГОРІЙ СКСВОРОДА

БЕЗСМЕРТНІ ІСТИНИ х/

"Ніжким чином не можна пізнати Господа, не пізнавши
самого себе"

Асхань, 135

х х
х х

"Візьміть від себе саміх участь у Господі. Візьмете,
якщо пізнасте себе саміх".

Асхань, 136

х
х х

"Світло бачимо тоді, коли світло є в очах."

Асхань, 101

х
х х

"Чи хочеш бути Христом? Навіщо ж тобі із неба вит-
каний його кафтан? Навіщо його тіло? Ти маєш своє власне."

Розмова : "Двоє", 205

х х
х х

"Чи хочеш бути царем? Навіщо тобі олій, вінець, експеди-
гвардія? Це є тіло і маска. Дістань собі з неба серце
царське. Таким чином будеш єдиністю в царем твоїм. Дух Пrawdę
є царське серце. Правда закріплює престол сильних і па-
нує над народами. І що сильніше за неї? Хто як Правда?
Це є правдивий цар і Господар - твердь, олій і млість.
Цей дух хай царює в тобі."

Розмова: "Двоє", 205

х/ Афоризми із творів Сковороди в перекладі на сучасну
мову. Сторінки за виданням Бонч-Бруєвича.

"Ті початок і всякого кінця кінець безконечний!"

"Кільце", 279

х х
х х

Бог подібний до багатого фонтану, що наповняє різні посудини за їх місткістю. Над фонтаном написано: "Не рівна всім рівність". Ллється із різних трубок різні струми в різні посудини, що стоять довкруги фонтану. Менша посудина має менше, але втім рівна із більшою, що вона однаково повна. І що дурніше як рівна рівність, яку дурні надаремне намагаються завести на світі. Нале глупе все те, що протиче блаженній природі."

Авбука світу, 804-841

х х
х х

БОГОНЬ СВЯТОСТІ

"...Встав я рано і пішов до саду перейти ся. Перше почуття, яке я пережив, моїм серцем було якесь увільнення немов із г'ялів, свобода, надія зі сповненням. Увійшов в такий стан дуку своєю волею і всі мої бажання, почув я в собі незвичайне піднесення і рух, що наповнювали мене тасмною смлюю. Нагло якесь ізмілення сповнило мою дучу, від чого все моє нутро розгорілось вогнем і, здавалося, що полум'яна течія кружляє в моїх ж'лах. Я почав не ходити, а бігати, як би несений якимсь поривом. Я не почував у собі, ні рук, ні ніг і був немов увесь зложенний із вогнистого складу, що носився в просторі кругобуття. Цілий світ-внук передо мною. Одне л'ял почування любові, благонадійності, спокою, вічності оточувало мою істоту. Сльоз'я пол'лявся з моїх очей ручаєм і розліл'я премилу гармонію в усе моє буття. Я припав до себе, почув ніби синівське запевнення любові і від того часу присвятив себе на синівську слухняність Божому Духові."

за Ковал'нським

х х
х х

БОГДАН

ІДЕОЛОГІЧНА КРИЗА І СТУДЕНТСТВО

Досі не спромоглася ми
на синтезу українства.

В. Янів

Вступ.

В зв'язку з фактом об'єднання Цед*УС'ів починають серед студентства з'являтися несподівані симптоми занепаду світоглядного пукання. Факт об'єднання починає викликати... пасивістичні настрої, і то якраз тоді, коли формується власна нація, без проявленого ще духового обличчя без ідеологічного еквіваленту. Коли Україну визначається зовнішніми показниками, що Україна це певна географічно-етнографічна територія з більшим визначенням мовним фактором.

На питання яке її духове обличчя? — що для нації в повному тому слова розумінні є найсуттєвішим — відпоідає мовчанка. Україна не то що не дала відповіді на це питання, але заледве ставить собі його. Коли на сьогодні в інтелектуальному світі набрав загальново визначення твердження, що нація починається там, де починається усвідомлення савдання народу супроти всесвіту, тобто його всесвітня місія, і існування народу та його місце в світі узалежнене від здійснення цього савдання — до речі духам народу визначеного — то ми не розуміємо ще зовсім ясно, чому Шевченко найжорстокіше карає душу за те, що вона поміхаючись напоїла не с в і д о м о цареві коня.

Несправедливим одначе було б закладом, що не має в нас вагали ніякого пукання за яким духовим обличчям. Воно справді є, але це ^{пукання} неусвідомлене, як така, через що існує небезпека, що внаслід його може бути хіба що випадковим, тобто відпоідатиме настроєві часу, а не найглибшій вічній сутності народу.

Україна борсається сьогодні на просторому ґлиху, що обнімає собою майже всі течії — від найпримітивнішого матеріалізму

до містичного ідеалізму і кожна з цих ідеологій дає і якійсь мірі відповідь на питання духового обличчя - може не зовсім усвідомлену.

Не всі здають собі з того справу, що обличчя нації формується якесь шукання свідоме і неусвідомлене, гарячке і зрівноважене - та що не всім їм однакою ціна.

І що від перемог однієї із багатьох відповідей залежатиме будуче Україн', її престиж у світі, її життєвдатність та період її існування.

Не всі здають собі справу з того, котрий із напрямків має найбільше об'єктивних даних на те, щоб здійснити ці основні складники буття нації.

Врештеш, на жаль, є зовсім інакше, бо кожен "утотожнює" свою програму із вимогами об'єктивізму, річ зрозуміла, шляхом "аргументації" забуваючи однак про те, що об'єктивну вартість ідей не визначає аргумент, а її шлях і ціль, і чим, до речі, обмежується суттєва розбіжність між ними.

Тому-то викладування і остаточне сформування цієї проблеми може принести тільки розгорнута дискусія без самообману і заціткування. - Яке то приводить кіба до до проволіки відповіді або затемнювання речей доволі ясних.

Тому то і всяке об'єднання, яке утруднює, або виключає світоглядів шукання є блефом.

Нам треба варті знати, чи Україна укладе в основу свого буття підвалний дому, що завалявся чи заваляється, чи може синтезу цих двох чі, врешті до гідного їх неподібний пошук в ієсвітнім елементах український лад?

Який духово-ідейний зміст криється за словом Україна?

I.

Міркування з приводу ідеологічної кризи базуються на одному з принципів ідеалізму, а саме, що єдиною абсолютністю світу як з'являє, є світ ідей, та що розвиток і існування буття стоїть у безпосередній залежності від законів розвитку і здійснення ідей. Коротко - все буття бере свій початок в ідеї.

Чи існує ідеологічна криза перед української еміграції і серед українського студентства взагалі?

Безперечно так!

Ідеологія, яка вбачає себе загальноукраїнською та єдинопартійною в прямицянні до здійснення ідеї української державності, оперує такими ключами:

"Воля народам - воля людні"

"Сила - основа буття нації"

"Націоналіст поборює аж до знищення всі інші фальшиві теорії."

"Націоналіст не терпить чужих, ворожих наук і виповідає їм боротьбу на життя і смерть..."

"Будея стремити до поширення слави і простору Української Держави/копитом поневолення чужих народів/."

"Хто не з нами той проти нас"

"Націоналіст вбачає поодинокі прагнення свого світогляду незмінними догмами" "Спільнотам найвищого типу є нація"

"Будея наш світогляд називається ідеалістично-волюнтаристичним. Базою нашого світогляду є творчий суб'єктивізм".

Чи дійсно провадять ці ключі і визначники до наміченої мети? І що - як вони виглядають в процесі здійснювання їх носіями?

В притворі ключа: "Воля народам - воля людні" - /Укр.Трбуна і в 14.XI.1946 р.ст.4/, автор статті: "Перед обличчям наших волюнтаристичних завдань" пише: "...Але на просторі української державності боротися про р в а л " с я великі ідеї свободолюбні, зформовані чітко в ключах: "Воля народам - воля людні", що є так близькі українській психіці та нашим історичним традиціям. Цим ідеям відгородився український народ раз нараз від загарбницьких імперіалізмів і визнав право на всім народам до державного самостійного життя. Відмежувався також від тоталізму усяких проявів і форм, що йдуть на закріпачення єдності..."

Безумовно, це ключі найбільш українській психіці і нашим історичним традиціям, безумовно Україна змогла б навколо цього ключа об'єднати всі поневолені на сьогодні народи і стати найвищим авторитетом у великому протибільшовицькому змаганні, стати Піємонтим всім поневоленим народам., але безумовно Україна цим не стане, коли носіями цього ключа будуть люди, які вбачають цей ключ тільки як красу і дусі муринської ідеології, жорстоко заперечують його внаслідок свого власного народу і свободолюбності називають те, що зміщається в рилці їх партії.

Чі ж можна експортувати ідею, яка не має патенту у своїй власній нації? Яким ж уштедцям ми маємо бути, не здавши іспиту з головного предмету, який зображає викладати. Чи це значить, що нарід не дозрів ще бути носієм такої ідеї, коли її навіть в своєму народі ще застосувати не можна? Ні, ні! Нарід дозрів, і то віками. Але не дозріли ті, до збираються експортувати, бо ключ волі - до речі багато пізніше встановлений до програм - анулюється автоматично іншим принципом нетолерантності. І в результаті дістаємо наліній абсурд, бо носії проголошеної ідеї, які консеквентно повинні бути найтолерантнішим є якраз найяскравішим протиріччям цього.

"Спільнотом найвищого типу нація". Це значить, що поза націй вже немає більше спільнот. Людство зовсім не є спільнотою. І після того ми дивуємося, чому властиво людство нічого про нас не знає. І чі після цього ми маємо моральне право домогатися, щоб про нас знали?

Нація є найвищою спільнотою, а чі людство не є спільнотою націй, в якому кожна нація здійснює своє завдання, як людина нації? І в залежності від взятої на себе місії займають її місце в тому людстві.

.. Бо коли над нацією нічого вищого нема / а в дійсності ми бачимо, що існує це людство / то це мусить хіба що призвести до конфлікту між нацією і людством, якому зрештою байдуже, чі ним хтось цікавиться чі ні, але, чі це так само байдуже даній нації, то це ще питання.

Хоча нація і вріється у загальнолюдський простір, як уже на сьогодні свідчать клічі, що виходять з певних літературних кіл, то цьому стоїть на перешкоді ідеологічний мізначок - "нація є спільнотом найвищого типу" - чі пак "органічність" /теза, що походить з інших літературних наших кіл/

"Націоналіст поборює аж до знищення всі інші фальшиві теорії". Отже, до на його думку буде фальшивою теорією? Хіба що кожна така, що походить із чужої, ворожій його нації держави.

Ну, а що ж зробити з теорією категоріального думання чі екзистенціалізму, якщо вони є в чужій нації, - зазнаються бодай з ним, чі не впускати до краю взагалі?

Може це і найкращий приклад, але що ж тоді буде називатися фальшивою теорією і який націоналістичний авторитет повинен встановити і ставити штамп на кожну з них зокрема: "правдива", "фальшива". Це ж є об'єктивним мірлом правдивості чи фальшивості? Хоч і творчий суб'єктивізм дав би собі може раду з цим питанням, але спочатку як передумову мусить розв'язати іншу проблему, а саме: що зробити, коли не всі "суб'єкти" однакові і коли один "суб'єкт" може поборювати аж до знищення фальшиву теорію іншого "суб'єкта".

Просто соромно згадувати, що через уста поневоленого народу могли коли-небудь в його історії пройти такі слова, як: "...Коштом поневолення чужих народів". Але, наважись, факти залишаються, і навіть формальне стертя клича з паперу не заріди йде в парі із знищенням його як ідеї. Чи факт цей так само зник в душі його творців і прихильників?

"Націоналіст вважає свій світогляд догмою!" Вчи не в цьому якраз і криється найтяжчий заблуд націоналізму. Бо догма і є тим фактором, що заперечує всяку живучість і гальмує всякий розвиток, тобто заперечує одну із найосновніших істин всякого буття. На прикладі історії церкви це видно незвичайно виразно.

"...Звідси наш світогляд називається ідеалістично-волюнтаристичний". Воля визначає все. Воля є сутність світу, сказав колись Шопенгауер. Потрібна воля і тільки воля, а все інше прийде. Цікаво, як би ми дивились на людину, яка хотіла би вмовити в слухачів, що для того, щоб пройти, вистарчить мати саму... бензину. Не готує одначе самого погонного матеріалу, щоб досягнути мету. Для цього треба спершу зорієнтуватися в об'єктивних даних для успішної поїздки, мати впевненого водія та знати напрям і шлях. А найважливіше шлях, бо він дуже часто нищить віз, заки той дійде до мети.

І врешті творчий суб'єктивізм, як світоглядова база. Він як би навіть і не існував то мусів би повстати, як логічне завершення проголошених принципів, як філософська основа. Творчий суб'єктивізм спроможний зрештою опрацювати всякий абсурд, і нікому знаходиться притулок всякий обмежений інтелект. Інтелект, самозакочаний в свої пристрасті, якому не цікаві наслідки вчинку, а який знає саме-голе бажання, який не вміє оглянути себе з боку і належно оцінити, як не вміє, приміром, бачити себе інтерпретатором Б'ялостеня Зак. Справ УГВР в числі I/46 в статті: "До питання т. зв. КУК'у", зазначає, що "будувати Україну починають від себе і від II вересня 1946 року" - і забуваючи в даному моменті, що сам він

теж зб'яється будувати Україну вправді трохи раніше: із 30 червня 1941 року, але також від себе. Отже чого тут обурюватися, коли хтось навіть наслідуює, тобто керується принципом, визнаним самим інтерпретатором. Бо є така істина, що ідея не є власністю людини ані навіть народу і може бути застосована так само внахідником як і до внахідника, що звичайно так і буває.

Відносно ідеї сили як основної буття нації, то треба хіба вказати на її "reductio ad absurdum" в період останньої війни та на те, що сліпа біологічна сила, як найвищий принцип без моралі є трагічним заблудом, і що Україна впала жертвою цього самого принципу, та визнаючи його, ми втрачимо основний моральний ґрунт для боротьби з ворогом, який таку силу має і так само визнає її закон.

Ця негативна оцінка основних ключів націоналізму ні в якому разі не має на меті заперечити чи знецінити тієї позитивної ролі націоналізму, яку він відіграв у процесі самоусвідомлення української нації, хоча з другої сторони цей період росту національної свідомості міг би був на сьогодні показуватися багато ефективнішим показником, як би провадився під ключами об'єктивізму правди, загальнолюдських ідеалів гуманності і основних принципів моралі та активного добра, тобто непохитої боротьби і оборони якраз цих ідеалів всюди там, де вони були під загрозою. Далше, така саме негативна оцінка має на меті вказати, що тим більше на сьогодні ці ключі не спроможні внести яку небудь позитивну розв'язку в питання формування обличчя української духовості і тому мусять пережити кризу, а вже щонайменше не маємо якогонебудь права раді споминів чи навіть яких-небудь досягнень в минулому, догматично забороняти створювати новим ідеям, що мають відіграти напевно не меншу роль в грядущому етапі змегання.

Однак н.д-р. Мірчук у своїй статті "Чи справді криза українства?" /Час, ч. 20/85/від 13 III. 1947р./ пише: "...говорити сьогодні про кризу українства, це те саме, що говорити про посуху в ріці весною, коли тануть сніги..."

Можна би повністю погодитися із цим, як би не сумніви, чи н.д-р. Мірчук не називає українством того, що є закладене в ідеологічному визначенні його напрямку, а саме, що поняття Українці утворюється з поняттям його партії. Якщо однак так, то треба сподіватися посуху рік, хоч весною тануть сніги. І треба говорити про кризу українства, якщо воно буде йти шляхом догматично-націоналістичних ключів.

Як це не дивно, але наявність ідеологічної кризи акцентує най-
виразніше преса...націоналістична, хоч фактично не прив'язує до
цього великої ваги в практиці.

Нові визначники, які стають щораз то актуальнішими, є прямим
запереченням-ключів відкритих і невиправданих і є нарешті дока-
зом, як здецьдовано і жорстоко треба заперечувати попередній
шлях до державності.

"...треба добре пам'ятати, що через в с я к у, не через
будь яку культуру веде шлях до України".

"...не сумерк, а світанок - світанок нових ідей, нової людини,
нового творця нового ладу, не спокій і не смерть, а змагання
і життя".

"...Не недоцнені твори, що малюють тільки контрастними фар-
бам "біло-чорними", що вказують зразки, як треба робити і як
треба діяти, мають бути дороговказам".

"...боротьба за стріжень культур мусить підпорядковуватися
твердим законам вічної п о н а д н а ц і о н а л ь н о ї і,
понадпартійної моралі".

"...національна культура зможе тільки тоді сповнити своє за-
дання, якщо вона буде одночасно інтернаціональною, якщо зводитиме
ме бій за вселюдські ідеали. Інакше не вийде вона поза вузьке
гетто і не зможе викликати прізнання, пошани, симпатій як не ви-
кликала їх культура III Райху..."

"...Справді варто боротися за закони моралі-за культуру, що
їм підпорядковуються. Тільки така культура веде до будови й зак-
ріплення держави, що її присвячені наші мислі і мрії, що її у
дані зложена наша незгасяюча любов". /Час, ч. II /76 / від 16. III. 1947
ст. 6; стаття: "Як бачити вчливість як треба" /

"...Вільне слово-вільних пробунів сьогодні справді набрав
гострої актуальності..."

"...Пам'ятаймо, що справді здорової думки не вб'є крик ні го-
лас ерхонських труб..."

"...Запевним вільне слово кожним у і навчимося великої
чесноти: толеранції чужого погляду" /Час, ч. II 4 /79 / 6. IV. 1947р.
ст. 5; стаття: "Свобода думки" /

"...А втім не сниться нам про голу силу, тому, що бруталність
не маємо в крові."

"...Бо ж понадто не в самооманю ширити культ насильства на-
родові без держави, значною мірою розпорошеному по світі в дис-
порії?"

"...Нарешті треба пам'ятати, що динаміка завоювання лежить в численності народу, а нам крайня пора усвідомити собі, що легенда про численність українського народу це менше ніж більше невідомо творена ілюзія - це вказані в необґрунтованих твердженнях наші задушевні мрії."

"...На чісло українців не тільки не можна покладатися, як на рушій, але життя кожного українця треба більше ніж колинебудь врахувати за цінність, - треба шанувати." /Укр.Трибуна, 20.IV.1947, ст.4; стаття: "В боротьбі за ідею"./

"...Українську культуру треба вивести із сліпої вулиці, з загумінки, з її відізолювання з замкненості в національній проблематиці, тематиці і фармі."

"...Стан, в якому ми опинилися нагадує достеменно положення жидівського чароду в хвильні пррхожу Месії,- який програб державу тому, що не розумів сил ідеї, а тужив за мілітарно - політичною силою, яка була б супроти могутнього ще тоді Риму без значення".

"...Короткозорі і ми. Бо історія показує, що імперії повставали у всліді синтезу сил і загальної всеобіймаючої ідеї."

"...Захід мобілізує людство під кичам великих свобод, а не під гаслам націоналістичного еґотизму..."

"...Докт не створивмо власної вселюдської ідеї, що впливатиме органічно з нашого світогляду, до того ми на неправильній дорозі"

"...Сьогоднішня епоха без сумніву жде нової ідеї..."/Укр. Трибуна, 20.IV.1947. стор.4; стаття: "В боротьбі за ідею"./

"...Збройний чин без остаточного успіху може перейти в боготворення боротьби для боротьби..."

"...Пошана до жертв може перетворитися на орієнтальний культ терпіння..."

"... Культура в наступі - це культура, що мостить шлях до державності, що ставить дороговказ і з'єднує борців, що вбиває зброю з рук ворога й його духово послаблює, що кереконує, запалює й гартує."

Культура в наступі - це передумова сповнення призначення нації..."

"...Культура в наступі - це шлях до благородного володіння над народам чи світам в ім'я ідеї і при допомозі ідеї."

"...Культура в наступі не знає кровожадної агресії і гуде пустою деклямацією про залізо, поматовані людські трупи й бармати, хоч вона героїчна і ширить достойний культ боротьби за вічні права народу і людини. Вона далека від герескливо-парварського там-тарарам. Але запалює смолоскип з приємками німчих гробничих лідарів, що віддали життя своє за волю..."

"...Обманюватиме себе, що українська культура самочинно зродиться з моментом постанови держави шкідливо, навіть злочинною. Це обманювання саме пізніє мент відбудови держави..."

"...Без культури можуть творитися хіба ефемерні, кон'юнктурні фікції, доля яких залежна від волі чужих сил, що ці твори покликає..."

"...Не через державу до культури, а через культуру до держави..."

"...Тому культура в наступі є одночасно глибоко національна і соціалістська..." /Укр. Трібуна, 27.III.1947, ст.4; стаття: "Культура в наступі"./

Зайвим буде ще раз підкреслювати, що і ці ці тези є прямим запереченням тих, які нам дали 30 рр. і які себе не тільки не виправдовували, а навпаки є на сьогодні гальмівним і перешкоджають у здійсненні великих задань. Рівночасно дивним видається факт, що п. д-р. В.Янів, який є автором статей, що з них взято цитати, не голосить найосновнішого ключа, який поставив би крапку над "і", - тобто не ставить рішучого домагання, що передумовою нашого дальшого розвитку і успіху є заперечення і категоричне відмежування від вузько-націоналістичних ключів.

Тому то і складається враження, що п.д-р. Яневу дозволяють друкуватися на сторінках націоналістичної преси з основною думкою, що як комусь це подобається то хай так і буде, а ми проте будемо робити своє,

А з другої сторони треба п.д-р. Яневу закрити неконсеквентність газети під улагу хоча б його власні слова, що: "Рішиться на непопулярність, ризикувати своїм власним становищем в ім'я оборони правди, чого погляду вважається великою чеснотою і найбільшою нікчемністю є заперечувати правду свідомо, щоб подобатись іншим". /Укр.Трібуна, 27.III.1947, ст.4; стаття: "Культура в наступі"./

Справді, чому не сказати хоча б найжорстокішої правди в ім'я правди?

Віж, Пане Докторе, знаєте хіби найліпше, як небагато /а може якраз дуже багато! /треба до частя нації, - однієї тільки перестановки, одного тільки впорядкування і більше нічого.

Впорядкування за Ватою так тезою, що не культура має служити силі, а навпаки, сила мусить бути на службі культури і творити гармонійну синтетичну єдність. На це одначе ми не спромоглися. Бо яким показником культури ми можемо похвалитися за весь час нашої еміграції?

Чи може в нас їх немає? Це справді була б хіба до найбільша кривда і найбезпідставніший закид нашої власній культурі. І зробити це може хіба той, хто не спроможний її бачити.

Отже в чому річ? Вовсім просто - сила, яка має свої мірила, закріплює культуру тільки там, де вона займається пропагандою своїх політичних програм. А яка правдива культура свідомо своєї сутності - може знизитися до такого рівня "служіння"? Вправді, в історії це було можливе, але в ефекті жодна з них не придбала собі імені культури, а радше названо її експозитурою...

Один критик писав про поета Барку, що він вправді великий поет, але оскільки замало творить політичних віршів, тому це не цілком дозрів. А може цей плях впливу культури дуже тяжкий і тому ми не спромоглися на нього?

А як б ми за одну соту суми переведених різного роду збірок були серед еміграції створили Наукове Видавництво і чужими мовами видали зразкові твори репрезентувачі нашої культури. То чи не це був б один із тих починів, що в обличчі історії виправдував б нас як політичну еміграцію?

То чи не це було б одним із способів творення України так бажаного світового авторитету і конкретним будівництвом Держави? Україні треба творити ісесвітній престиж через своє духовне обличчя, у результаті чого проблема самостійності станеться річчю тільки як samozрозумілою. Натомість домагання самостійності для неформованого народу, без партійного духового еквіваленту може бути справою проблематичною.

А так який рахунок зможемо дати за цей час?

Сотки тон макулатури, переповненої взаємними доносими і оплевуваннями, пропагандою і глумліннями свої партії і партійних клівів. Сотки тон дорогоцінного зловжитого паперу.

Чи заслуговуємо ми назви "політичної" еміграції. Отже кліві вузького націоналізму не вплихом до державності, а пляхом цим є "культура в наступі"... Кліві націоналізму з вузького гета треба заступити в принципі клівом "культура". Але ледви чи і сам цей клів вистарчає. На черзі стоить зміст кліва. На черзі

специфіка, обличчя, аксірагент культур".

"...Док- не створимо власної в с е л ю д с ь к о ї ідеї, що випливатиме органічно із нашого світогляду, дот- м' на не- правильній дорозі..."

"...Бій за українську культуру мусить статися боєм за її характер, за її обличчя, за її стріжень. Зразком не може статися дряглотілий, безхребетний м'якуш. Бо культура без стріжень може довести до дегенерації, а не до відродження, до занепаду, а не до розвою, до розкладу, а не до відбудови, до регресу, а не до поступу..."

Як бачимо, заповідається вже третій з черги етап визначення української культури, етап обличчя української духовості.

Як же ж нам бути? Коли м' на сьогодні не можемо добитися здійснення другого етапу, тобто добитися зрозуміння гріпаль- ного значення культури взагалі, то що буде з етапом останнім? Тому справді: "сьогоднішня епоха без сумніву жде нової ідеї..." і, "...Багато-творчих духів муситиме з запереченням себе і пос- в'ятою здобутися на безмір зусилля. Першим з них судилася тільки доля передтеч. Але вже поні і туга за генієм майбут- нього приготувлять... для-того Хто м' радше для Тих, які дадуть розв'язку хвилюючих питань і вплинуть Україну на віч- них скр'яжах культури, що буде джерелом нової людства".

Тому то і ясним-стає, що ключів "Створення людства", "Творення дійсності із найтвердшого металу - з духу" і на- мага на надати провідну роль у цій творчості Україні майже не помічається, а частіше зустрічається лайкою і висміванням, бо це той третій етап української дійсності майже неусвідом- лений.

Без відгуку залишається конкретизація слів: "Я дух від- річної-ст'хії, який поклав Тебе на грані-двох-світів творчи- ною ж'ття". --Ключем здійснення програми "Книг Битія", якої не здійснило Кирило-Методіївське Братство через передчасний відхід головного надхненника-Шевченка. Бо сучасники показали не на висоті задань покладених Шевченком і через його від- сутність спрогадили програму на манівці, а в основному зали- пили нездійсненою. Без відгуку залишається ключ: "Шукати-син- тези української духовості на дні Дніпра", тобто творити ду- ховне обличчя нації із досягнень цілої історії народу, а не її більш або менш світлх моментів. Знайти сутність нації -, її духове "я" - в душах її духів-Володимира Великого, Аїтора

Слова о Полку Ігоревім, Хмельницького, Сковороди, Шевченка. Теоретичний всевітній авторитет із вічних правд проголошуваних духами народу, а не зіпльваті із черепків, вибируваних по смітниках Європи.

Без зрозуміння родиться концепція нового суспільного ладу - "ідеократія" створена на базі філософії Сковороди і досягнень всевітньої філософії, як і розв'язка проблем відношення народу до народу, розв'язана вже Шевченком.

І бреші як і найблагородніше завдання України - стати втіленням міту Граля - бути лицарем на сторожі загроженого добра...

Одним словом програма "Ордену" і його основоположника.

II.

Тяжко повірити, щоб існуюча ідеологічна криза серед суспільства була відсутньою серед студентства, яке є невідірваною частиною суспільства і через яке немов кризь призму, переходять так всі суспільні рухи як і ідеологічні пукання. І коли серед студентства помітний занепад, то це означає, що такий саме занепад панує серед даного суспільства. Студентство є власне тим барометром "ідеологічної погоди" кожного суспільства. Чи це буде в далекому Китаї чи Японії Англії чи Німеччині чи в нас.

"...Лежать розбиті в поросі пляхи, а на раменах вічних догмоказів питання: "Кудож далі?".

"...Чи ж мст^а людини в обличчі такого стану стратити віру в саму людину, а далі і в саму ідею? До цього прийшло і звідси почався упадок у духовній полеміці..."

"...Переломовість нинішніх днів міряємо гелічною упадку ідей".

"...Чи ж не був студент український у минулому у важких роках окупації і боротьби втіленням отого вічного горіння? Чи ж не оточував його посяк счас німб посвят і героїства, погранчало з втіленням ідей для докілля? І бреші чи ж навіть у тих ускладнених умовах чотирьох займантин не дістало рідне суспільство добрих фахівців і рівно ж добрих патріотів?".

"...Чи подібно маєтся справа теж у нашої сучасній еміграційній дійсності? Приходиться ствердити, що ні! Конкретно йдеться про поважну частку студентської молоді, яка покільно, але певно розвивається у докіллі. Про молодь, що думати почала

у найкращій мірі факультетам". Механізм світогляду, механізм волі, а гребті плях по лінії найменшого опору у тихий рай особистого естєта, у спокійне життя з усім вгодам..."

"...Все ж хотілося б бачити деперіше студентство "молодим", запальним, ентузіастичним. Хотілося б бачити синтезу обох епох..." "Великого бажаєте".

"...Зловити живчик вічного, бо пойдно тоді можна почути, як у поросі віків тремтять дуца всесвіту..."

"...А чі не втім наша бага і значення, що мусимо блукати по всіх безсмертних таємницях того життя, щоб, відзеркалюючи хід невідклимної доби стати помостом майбутнього, що вже сьогодні зобов'язує" Так пише у статті: "За оновлення духа", надрукованої в "часі" ч.9/74, від 2.III.1947, ст.10, під ініціалами Н.І. - думає студент.

Отже і на студентському терені те саме явище: ідеологічна криза... "Кудож далі?" Падає вразне питання. Це значить: закінчили якусь путь і далі беззхідно. Чути нарікання на відсутність надхнення, яну-інерцію, факультативне думання, лінію найменшого опору, тихий рай особистого життя, спокійне життя з усім вгодам.

Пробивається туга за чимсь великим, безумним, незбагненим. Хочеться ненастанно пробувати крила до високого лету, чути звучання: "політи!" Мріється про "похід вогненний і пил доріг до слави у загги", "попасти знову у вир палених днів", щоб "гарцювати знову на баських конях у простір сонця".

Студентство стало на мертвій точні. В чому причина?

Ідея, що його оживляла-завмерла, вжилася за своїм власним законам живучості. Сповнила своє призначення і відійшла.

І хоча такий є фактичний стан, його не помічають її прихильники і хочуть бути "вірним" їй до кінця, їй, вже неіснуючій, зацїткуючи тих, що успішно вже упадок розпізнали. І з другого боку: Студентство розбілося по "партиях" або по "безпартиях" і потіпає себє тим, що це і є його обов'язок, що там уже всі існуючі проблеми розв'язані і заплановані. Тому то і немає потреби творити нових, а програма партії всі їхні ідеологічні проблеми задовольняє. Шукати нема чого, хіба що бути вірним і послухним програмі. З чого партії, звичайно, задоволені, ну і незле при цьому цим студентам. Тому фактичний стан студентства в рямцях певної системи виглядав би так:

1/ Студентство, що живе здобутками ЗОРГ. об'єднане навколо цілнацистичних партій застрягло на шляху пукань, будучи ско-
лане догмами націоналізму.

2/ Студентство, що стоїть оподаль подій, що уже може бачити існуючий ідеологічний крах та в масі своїй залишається неінертним.

3/ Студентство, яке цілком сміливо можна поставити поза рамці "академічного життя", поскільки воно керується ідеологією "лінії найменшого опору", "тихого русь особистого життя", то "життя з усім" і "годам".

Отже жодна із трьох груп не виявляє не симптомів ідеологічного відродження, як група. Відродження таке може початися шляхом індивідуально-інтелектуального пробудження окремих одиниць. Такий саме стан є теж нічим іншим, як ефектом світоглядної кризи. Зрештою факт її існування серед студентства обговорюється на сьогодні в усіх студентській пресі так широко, що над самим ствердженням можна і не затримуватися.

Радше треба приглянутися спробам розв'язку. І так п. Марко Антонович у статті: "Можливості згоди в укр. студентському середовищі" надрукованій в "Студентських об'рях" ч.2-3, липня-березень 1947, ст.15, доходить до висновку, що: "Оскільки на політичній площі сьогоднішнє студентство поєднати не вдається, то треба звернутися до інших відповідних чинників". Радше звернути увагу на спорт, а зокрема його значення для поглиблення дружби, дисципліни і панування над собою. Але поскільки спорт не тіпиться серед нашого студентства популярністю, то тим самим відпадає, як середок поєднання. Так само представляється справа з пластом, та СУМ'ом - і, підсумовуючи автор твердить: "...з іще сказаного очевидно, що внутрішнє погодження українського студентства і його об'єднання не може в сучасний момент бути здійснене на основі якоїсь політичної ідеї, або акції і тому для добра українського студентства найкраще нині політичний чинник взагалі вилінувати із студентського життя." І далі - "...дійсного погодження можна найкраще досягти лише в суттєвій для студентства сфері, а цією сферою є тільки наука."

Поскілкий розконсолідування серед студентства є прямим наслідком ідеологічної кризи, то навпаки, консолідація є можлива тільки через переборення цієї кризи, тобто, що усунути її може тільки поява нової не менше загальнонаціональної ідеї,

як кол'єсь, а-30pp. Спраді порозуміння студентства на базі якоїсь політичної програми, або акції є неможливим, бо в нас вся політика обмежена партійними рамками і найважливішою для неї проблемою є відношення партії до партії. Однак політика, яка ставила б основним своїм завданням проблему відношення українства супроти оточуючого нас світу могла би стати консолідаційним чинником.

Ледь чи правильно буде запропонована розв'язка кризи при допомозі суттєвого для студентства чинника — тобто науки — при рівночасному вчепленні політичного чинника взагалі. Така розв'язка могла би призвести до некорисних наслідків, вже хоча б через відхід студентства в чотирі стіни лабораторій чи бібліотек. Така механічна операція поставила би студентство поза рамками суспільного життя. Тому пропозиція ця є радше нереальною, бо зв'язку студентства з суспільством і політичною проблематикою, який є наскрізь органічним, нам перервати не вдасться.

Преба діяби якраз напакт. Бо не втечем від проблеми: можна її розв'язати — хіба що тільки відтягнути в часі, — а послідним змаганням вичкнати в суть причини, маючи щирий намір її зрозуміти і знайти розв'язку. Криза існує не тому, що нема що розв'язувати, а тому, що все ще не розв'язане, не рішене, не зформоване.

Не відвертанням уваги, а концентрацією і спробою розв'язки кризи новою методою в дусі нової ідеї, найкраще української з духа, зродженої із заповітів Великих Духів народу та мудрости історії: можна дійти так бажаної згоди.

Справа консолідації є в першу чергу справою переборення ідеологічної кризи. Тому всяке механічне об'єднання і химерне порозуміння є по суті самообманом, якщо воно не йде в парі з ключем розв'язки ідеологічних питань. Доперва такий синтетичний підхід є ознакою серйозности.

І якраз студенти зі своєю молодістю, запалом інтелектуальним рівнем повинні в першу чергу взятися за розв'язку цього найосновнішого завдання, — в свідомості того, що від цього залежить буття нації.

Не називати це питання "безнадійним", бо тоді це безнадійність нас самих, а не питання.

Шлях до розв'язки стоїть під руками і напрошується, але ми його не помічаємо через відсутність бажання побачити.

Це шлях культури — як передумови здійснення призначення

нації. Це створення власної вселюдської ідеї, що випливає не органічно із нашого світогляду. На місце у згадку відійшли ідеалів покласти нові, розбуджені із кристальних вершин нашої душі, створені традицією, духами народу і творцями людства.

Замінімо творчий суб'єктивізм об'єктивною правдою існуючою понад народами і людством, так чітко проголошеної Шевченком, а на місце волюнтаризму розгуканих пристрастей і інтелектуального засліплення — поставмо творчу волю усвідомленої місії України, та скovorодницьке "пізнай себе". Створімо українські норми цінностей, як передумову збагнення суті власної мудрості, тобто не міряймо Сковороди міркою Канта а Шевченка міркою Шекспіра. Не повторймо помилку жидівського народу часів Христа. Виконаймо заповіт Кирило-Методіївців, повторений "духом відвічної стхії". Творім Україну, як наріжний камінь нової будови, тобто таку, якої основа — отже її духово-ідейне обличчя — була б інакша від сутностей народів, що її поневолювали і поневолюють. Отже Україну Правди, Добра і Личарства, Україну, як гесвітнього світлиця і притулку народів, Україну — святиню, де зберігатимуться найдорогоцінніші скарби людського духа.